

Helvi Rautiaisen murha ja polttamalla suoritettu ruumiin tuhoaminen

Kirj. nimismies, varat. S. A. Aaltohelmi.

(Jatk. n:o 16).

Tuovisten lähellä olevan torpan tytär Aili Huttunen oli maanantaina 13 päivänä marraskuuta käynyt Helvi Rautiaisen kotona, samoin kuin keskiviikkona 15 päivänä, eli siis katoamispäivänä sekä lisäksi seuraavana lauantaina ollen hän jokaisella matkallaan kulkenut edellämaititun veräjän kautta, ja oli veräjä ollut koko ajan auki, purettuna pohjaa myöten, ja veräjäpuut aidan vieressä 3—4 metrin päässä veräjääukosta, eikä hän ollut milloinkaan huomannut niitä liikutetun.

Edellisen henkilön veli Otto Huttunen oli niinkään kulkenut usein työmaalleen ja kotiinsa veräjän kautta, m.m. pari päivää ennen Rautiaisen katoamista ja pari päivää sen jälkeen, ja muisti hänkin veräjäpuiden olleen aidan vieressä. Lisäksi oli hän nähnyt Juho Tuovisella useampaankin otteeseen syksyllä v. 1933 viimeksi köyryn tienoilla eli marraskuun alussa, niklatun rullarevolverin sekä suurikokoisen pistoolin. Tuovinen oli ampunutkin aseilla, ja tarjonnut niitä kertojalle ostettavaksi.

Edellisten äiti Adolfiina Huttunen oli maanantaina Helvi Rautiaisen katoamisen edellä kulkenut veräjän kautta, ja tällöin havainnut veräjän olevan auki ja veräjäpuiden olevan aidan vieressä. Kuulusteltu oli kiinnittänyt erikoisesti huomiota veräjään senvuoksi, että veräjän pielet, n.s. poskipuut, olivat maalatut punamaalilla, mitä hän ei aikaisemmin ollut huomannut, ja oli hän sen johdosta tarkastanut veräjän riukuja ja havainnut niittenkin päitten olleen punamaalissa. Tämä maalaus oli johtunut siitä, että metsän leimaajat olivat puhdistaneet pensseleitään veräjässä. Hän muisti myöskin, että Juho Tuovinen oli hänen kotonaan kaupitellut hänen pojalleen, Otto Huttuselle, taskuasetta edellisenä syystalvena.

Helvi Rautiaisen sisar ja kaksi veljeä kertoivat m.m. veräjän olleen katoamis-aikoina purettuna jo pitkän aikaa syystä, että karja oli jo ollut navetassa. Veräjän kautta kulki myöskin yleisesti käytetty talvitie, josta jo ennen Helvi Rautiaisen

katoamista oli ajettu usein hevosellakin, vaikka maassa vielä tähän aikaan oli ollut verrattain vähän lunta.

Työmies Taneli Karhunen oli juhannuksen ajoissa 1933 ollut eräänä iltamyöhänä Rappumäessä. Tauno Tuovinen oli tällöin humalassa ollen uhannut lyödä Helvi Rautiaista puukolla, mutta oli hänet kuitenkin saatu rauhoittumaan.

Työmies Väinö Husso oli samoin ollut heinäkuussa 1933 edellämaititun Taneli Karhusen mainitsemassa tilaisuudessa Rappumäessä, jolloin Tauno Tuovinen oli suuri puukko kädessä uhannut lyödä Helvi Rautiaista useampaan kertaan. Karhunen oli kuitenkin saanut Tuovisen tästä esteetyksi. Huomautettakoon tässä, että Helvi Rautiaisen oli tullut kesäkuun alkupuolella raskaaksi.

Työnjohtaja Oskari Heimonen oli joulun aikana 1933 mennyt katsomaan fanerikoivukasaa, jonka poltosta hänelle oli ilmoitettu. Metsässä paikan läheisyydessä oli hän tavannut Juho Tuovisen, joka oli heti ottanut puheeksi koivujen palamisen sekä pyytänyt kuulusteltua katsomaan koivukasaa. Kun kertoja puitten omistajan työnjohtajana oli tiedustellut koivujen polttajaa, tai henkilöitä, jotka seudulla olisivat palon aikana liikkuneet, oli Tuovinen selittänyt kahden nuoren talollisen pojan liikkuneen metsässä niihin aikoihin ja samalla, tiedustelun johdosta, ilmoittanut, ettei hän ollut miehiä nähnyt, mutta kyllä teerenkuvat puissa ja savun nousemisen paikalta. Kuulusteltu oli tällöin heti Tuoviselle ihmetellyt sitä, että paikalla olisi teeriä ammuttu, koska puut eivät olleet teerien kuivilta ampumiseen soveliaita.

Samanaikaisesti edellämaitittujen kuulustelujen kanssa kuultiin myöskin syytettyjä. Näistä eivät Juho Tuovisen kuulustelut tuoneet mitään tuloksia. Hän pysyi edelleenkin aikaisemmassa väitteessään kieltäen kaiken, m.m. aseita koskevat todistajain kertomukset. Tauno Tuovinen taas 17 päivänä kesäkuuta toimitetussa kuulustelussa muutti ruumiin hävittämis-

tä koskevaa kertomustaan siten, että hän oli veräjällä päättänyt ensin upottaa ruumiin johonkin lampeen, mutta kun sitten oli todennut sekä Housiaislammin että erään toisen lammen olevan jäässä, niin oli hän tämän jälkeen päättänyt hävittää ruumiin polttamalla. Aikaisemmin oli hän selittänyt heti veräjällä tehneensä päätöksen hävittää ruumis polttamalla.

Tällä välin ja edelläolevia tutkimuksia suoritettaessa saapui Rikostutkimuskeskuksesta professori Väinö Lassilan kirjallinen lausunto roviosta löydetyistä luunsiruista, jossa hän ehdottomalla varmuudella katsoi niiden olevan peräisin täysikäisen ihmisen sormien toisesta nivelestä sekä suurella todennäköisyydellä lisäksi katsoi niiden kuuluneen naiselle, sekä olevan oikeasta kädestä.

Niinikään saapui kesäkuun 21 päivään mennessä Rikostutkimuskeskuksesta lausunto ruumiin polton mahdollisuuksista roviolla. Siinä Rikostutkimuskeskuksen oma asiantuntija, rikoskemisti Puranen, selostettuaan nekeriheimojen keskuudessa sekä maailmansodan jälkeen Saksassa sattuneiden rikoksien yhteydessä suoritettuja ruumiin polttoja, katsoi ruumiin tuhoamisen miltei mahdolltomaksi Tuovisen kertomalla tavalla niin tarkkaan, kuin löydetty pienet luunsirut edellyttivät. Sen johdosta, että naisten vaatteissa on yleensä hyvinkin paljon neppareita, hakasia ym. pienempiä metalliesineitä, joiden olisi pitänyt säilyä tulesa, mutta joita ei oltu löydetty kuin kaksi nepparia, veti asiantuntija sen johtopäätöksen, että tällaiset esineet oli joko viety pois roviosta tai siten vaatteita ei oltu poltettu.

Toimitetussa kuulustelussa Tuovinen pysyi kuitenkin ensin jyrkästi kiinni aikaisemmassa kertomuksessaan siitakin huolimatta, että hänelle selostettiin viimeksimainittu asiantuntijan lausunto. Vihdoin useiden päivien kuulustelujen jälkeen, ja kun hänelle oli yhä uudestaan ja uudestaan vakuutettu poltto mahdolltomaksi sellaisenaan, katsoi hän parhaaksi peräännyttä, minkä jälkeen hän 25 päivänä kesäkuuta toimitetussa kuulustelussa kertoikin lähteneensä Helvi Rautiaisen katoamisen jälkeisenä lauantaina tarkastamaan palopaikkaa, jolloin hän oli koonnut rovin pohjasta siinä olleet luut sekä, tuhkaa lukuunottamatta, kaikki muut palamisjäänneet, ja kantanut ne puseronsa helmassa n. 100 metrin päähän roviosta, jossa hän oli kätkenyt ne.

Tämän jälkeen lähdettiin jälleen Tuovisen kanssa tapahtumapaikalle, jossa Tuovisen osoittamasta paikasta kiven kolosta erään puun juurelta löydettiin luut peitettyinä. Nämä, samoin kuin kuopassa olleet muutkin palamisjäänneet, otettiin talteen ja kerääntyi niitä kaikkiaan tavallinen keksilaatikollinen. Nekin lähetettiin Rikostutkimuskeskukseen, jolta pyydettiin luiden suhteen lausuntoa siitä, olisiko niistä voitu päätellä uhrin ennen palamista joutuneen ampumisen tai muun väkivaltaisen pitelemisen alaiseksi, sekä muihin palamisjäänneisiin nähden, olisiko niistä voitu löytää luodin jätteitä tai muuta surmaamiseen viittavaa ainehistoa.

Seuraavina päivinä jatkettiin edellämäinnetun tutkimussuunnitelman edellyttämiä kuulusteluja, mutta mitään uutta ja tärkeämpää ainehistoa ei satu, vaikkakin jotain pienempää ja edellämäinnettuja seikkoja tukevaa.

Kesäkuun 27 päivänä ilmoitti asianomainen vanginvartija allekirjoittaneelle puhelimitse, että Tauno Tuovinen oli pyytänyt häneltä lyijykynää ja paperia kirjoittaakseen tunnustuksen. Tuovinen noudettiin heti kuulusteltavaksi, jolloin hän uudisti sen kertomuksen sisällön, minkä hän pidätyskopissaan oli lyijykynällä paperille kirjoittanut, ja minkä päällä oli: "Tunnustukseni". Tässä Tuovinen selitti, että hän oli Helvi Rautiaisen veljen Oskari Rautiaisen kanssa puhunut edellisessä syyskuussa erään kerran Helvi Rautiaisen raskaudesta, jolloin Oskari Rautiainen oli samassa yhteydessä maininnut elohopeaa käytettävän sikiön lähdeämiseen. Asiasta oli sitten ollut puhetta myöhemminkin, ja oli Oskari Rautiainen erään kerran kehoittanut kuulusteltua pyytämään isäänsä Juho Tuovista tuomaan elohopeaa apteekista Kuopiossa käydessään, ja oli Oskari Rautiainen antanut rahaa ja pullon sitä varten. Kun Juho Tuovinen oli sitten käynyt kaupungissa, oli hän tuonut kähdeksä pienessä pullossa elohopeaa, jotka kuulusteltu oli toimittanut Rappumäkeen antaen toisen Helvi Rautiaiselle ja toisen Oskari Rautiaisen vaimolle Elsa Rautiaiselle. Jonkun ajan kuluttua oli Oskari Rautiaisen vaimo, joka tällöin oli ollut raskaana, ker-tonut nauttineensa sikiön lähdeämisen tarkoituksessa elohopeaa, samoin kuin Helvi Rautiainenkin, kuitenkin tuloksetta. Jonkun aikaa myöhemmin lokakuun alkupuolella oli sikiön lähdeämisestä uudel-

leen tullut puhe Oskari Rautiaisen kanssa, ja oli viimeksi mainittu pyytänyt tällöin Tauno Tuovista hankkimaan jotain tehokasta myrkyä sikiön lähettämiseen. Kuulusteltu oli luvannut toimittaa sitä, mutta ei hän ollut yrityksissään onnistunut. Kun asiasta ja myrkyän hankkimisesta sitten jonkun ajan kuluttua oli jälleen tullut puhe, oli Oskari Rautiainen, tiedusteltuaan ensin kuulustellulta, olisiko tämä ollut halukas menemään naimisiin Helvi Rautiaisen kanssa, ja saatuaan siihen kielteisen vastauksen, esittänyt kuulustellulle, että hän surmaisi Helvi Rautiaisen. Asiasta kertoi kuulusteltu olleen puhetta useamman kerran, jolloin Oskari Rautiainen oli esittänyt, että Helvi Rautiainen kyllä olisi valmis tekemään itsemurhan, varsinkin jos kuulusteltu itse lupaisi myöskin tehdä itsemurhan, sekä esittänyt, että kuulusteltu tällä tavoin narraisi Helvi Rautiaisen hirttäytymään. Kun Oskari Rautiainen oli luvannut 200:— markkaa palkkiota kuulustellulle, oli asia päätetty. Tätä suunnitelmaa toteuttaakseen oli hän katoamisen edellisenä maanantaina sopinut siitä, että hän tekisi itsemurhan Helvi Rautiaisen kanssa yhdessä hirttäytymällä viimeksi mainitun kodin lähellä olevassa metsässä. Kun kuulusteltu oli keskiviikkoiltana saapunut tapaamaan Helvi Rautiaista, oli hän löytänyt tämän hirttäytyneenä ennenmainitusta veräjämästä. Tällöin oli kuulusteltu, arvellen Oskari Rautiaisen toimittaneen hirttämisen, päättänyt hävittää ruumiin, koska hän oli pelännyt, että häntä mahdollisesti syytettäisiin murhasta.

Tämä Tuovisen viimeinen kertomus pakotti luonnollisesti toimittamaan uusia tutkimuksia Oskari Rautiaisen mahdollisen osuuden selvittämiseksi. Pidätettynä ollut Juho Tuovinen kertoikin heti tämän jälkeen toimitetussa kuulustelussa, että hän syyskuun loppupuolella oli erään kerran tuonut Oskari Rautiaisen pyynnöstä kahdessa pullossa elohopeaa, jotka hän oli ostanut Kuopiosta apteekista, ja oli hän toimitannut pulloja Rappumäkeen. Kuulustellulle ei oltu tällöin ilmoitettu eikä hän muutenkaan tiennyt mihin tarkoitukseen elohopeaa olisi tultu käyttämään.

Seuraavana päivänä matkustin Talluskylään paikan päälle toimittamaan Rautiaisen perheen jäsenten kuulusteluja. Tällöin Oskari Rautiainen myönsi tuottaneensa Juho Tuovisella edellisenä syksynä syyskuun loppupuolella Kuopiosta yhden pul-

lollisen elohopeaa, selittäen lisäksi Tauno Tuovisen tuottaneen samalla kertaa toisen pullollisen, mutta kertoi kuulusteltu aikoneensa käyttää sitä lehmän lääkkeeksi ja erikoisesti jälkeisten poistamiseksi lehmän poikiessa. Rautiaisen perheen jäsenet kielsivät tietäneensä mitään elohopeasta eikä myöskään pulloa löydetty. Kuulustelussa kävi kuitenkin heti selville, että Oskari Rautiaisella oli ollut ainoastaan yksi lehmä elohopean hankkimisen aikoina, jonka olisi pitänyt poikia seuraavassa maaliskuussa, mutta oli Rautiainen myynyt senkin heti lokakuussa.

Kuulusteltaessa eläinlääkäriä Oskari Rautiaisen kertomuksen suhteen, selitti hän, ettei elohopeaa käytetä jälkeisten poistamiseksi tai muutenkaan eläinlääkinnällisiin tarkoituksiin, koska se sisällisesti käytettynä on ainakin lehmälle erittäin vaarallista.

Kun näin oli todettu, että Tauno Tuovisen kertomus viimeisessä muodossaan oli ainakin osittain osoittautunut paikkansa pitäväksi ja kun toisaalta Oskari Rautiaisen elohopean hankkimista koskeva kertomus oli osoittautunut luonnottomaksi eikä elohopeapulloja oltu löydetty, ja kun lisäksi Oskari Rautiainen oli aivan Tauno Tuovisen pidätykseen asti ollut samassa työssä hänen kanssaan, ja olivat usein ryyppikelleetkin yhdessä, ja kun edelleen elohopean hankkiminen syyskuussa vasta maaliskuussa poikivan lehmän jälkeisten poistamiseksi, jonka myymistäkin jo oli tällöin suunniteltu, tuntui joka tapauksessa kiirehdyiltä toimenpiteeltä, katsoin välttämättömäksi pidättää Oskari Rautiaisen kuulusteluja varten, varsinkin kun vielä lisäksi useita yksityistapauksia muistellen olin havaitsevinani, että Oskari Rautiainen samoin kuin hänen vaimonsakin olivat suhtautuneet jollain tavoin välinpitämättömästi tutkimuksiin.

Seuraavien päivien kuulustelut kohdistettiin etupäässä Oskari Rautiaisen mahdollisen osuuden selvittämiseen. Tauno Tuovinen ei kuulustelussa tuonut esille varsinaisesti mitään uutta, joskin hän täydensi pienissä kohdin edellistä kertomustaan. Hän kielsi polttamisen jälkeen puhuneensa Oskari Rautiaiselle milloinkaan siitä, että hän oli tavannut Helvi Rautiaisen hirttäytyneenä ja polttanut ruumiin, koska oli pelännyt Oskari Rautiaisen ilmiantavan hänet. Kevättalvella kertoi kuulusteltu kyllä tiedustelleensa Oskari Rautiaiselta

Helvi Rautiaisen katoamista, ollen hän samalla huomauttanut heidän yhteisestä päätöksestään, mutta oli Oskari Rautiainen vältellyt tätä koskevaa keskustelua kuulustellun mielestä senvuoksi, että hänellä oli ollut jotakin asiassa salattavaa. Edelleen hän kertoi, muuttaen aikaisempaa kertomustaan tässäkin kohtaa, Helvi Rautiaisen veräjältä hirttäytyneenä löydettyään tullessa siihen käsitykseen, että Oskari Rautiainen olisi hirttänyt hänet tai ainakin yllyttänyt hänet hirttäytymään, ja oli kuulusteltu tällöin Oskari Rautiaisen kanssa käytyjen neuvottelujen ja tehdyn päätöksen mukaan katsotut hirtetyn hävittämisen kuuluvan hänen velvollisuudekseen. Ennen tekoon ryhtymistä selitti Tuovinen lisäksi sovitun Oskari Rautiaisen kanssa siitä, että kiinni jouduttaessa ei ilmianettaisi toveria, vaan kärsittäisiin yksin, mutta selitti kuulusteltu pidätyksena tullessa siihen tulokseen, että Oskari Rautiainen olisi syyppää kärsimään teoistaan samoinkuin hänkin.

Oskari Rautiainen pysyi aikaisemmassa kertomuksessaan kieltäen Tauno Tuovisen kertomuksen jyrkästi muilta osiltaan.

Kesäkuun 30 päivänä lauantai-iltana toimitettu Tauno Tuovisen ja Oskari Rautiaisen ristikuulustelu ei tuonut ilmi edellisen lisäksi mitään uutta, vaan pysyivät molemmat kertomuksissaan. Kuulustelun päätyttyä pyysi Oskari Rautiainen päästä vapaalle jalalle itkien ja selittäen kärsivänsä syyttömästi. Vakuutin kuitenkin hänelle asiaa tutkittavan niin perusteellisesti, ettei kukaan syytön joutuisi siinä kärsimään, vaikkakin toiselta puolen selitin jokaisen jollain tavoin asiaan sekaantuneen olevan pakotetun alistumaan pidätykseen ja muihin tarpeelliseksi katsottaviin toimenpiteisiin. Tämän jälkeen Oskari Rautiainen tuntui rauhoittuvan.

Sitä yllättävämpänä tulikin minulle seuraavana aamuna ilmoitus siitä, että Oskari Rautiainen oli tavattu kopistaan hirttäytyneenä. Kiiruhdettuani lääkärin kanssa paikalle voitiin ainoastaan todeta tapahtunut tosiasia. Oskari Rautiainen oli edellisenä iltana pyytänyt paperia ja lyijykynää ilmoittaen kirjoittavansa omaisilleen kotiasioistaan. Hänen vierestään löydettiin aamulla kaksi kirjettä, joista toinen oli osoitettu hänen vaimolleen ja toinen allekirjoittaneelle. Niissä hän molemmissa vakuutti syyttömyyttään ja selitti tekevänsä itsemurhan senvuoksi, että hän joutuisi asiassa kärsimään Tuovisten sekoitettua hänet juttuun.

Tämän tapauksen kautta murhenäytelmä yhä laajeni. Tilanne oli tutkijalle tietenkin erittäin ikävä. Tauno Tuovinen oli kertomustaan muuttaen syyttänyt Oskari Rautiaista osuudesta sisaren murhaan. Hänen kertomansa asiaa koskevat neuvottelut olivat tapahtuneet kahdenkesken, ja kun Oskari Rautiainen itse oli poissa, oli luonnollista, että tältä kohdalta tulisi tutkimuksiin jäämään aukko.

Seuraavina päivinä jatkettiin kuulusteluja Oskari Rautiaisen osuuden selvittämiseksi. Tällöin kävi kuitenkin ilmi, ettei Helvi ja Oskari Rautiaisella ollut keskenään ollut mitään vihaa. Myöskään muuta motiivia Tuovisen väitteen tueksi ei voitu löytää. Helvi Rautiaisella ei ollut mitään vakuutuksia, ja Rappumäen 30 hehtaarin suuruinen palstatila oli siinä määrin kiinnitetty ja pesä muutenkin velkainen, ettei hänen perintönsä ollut minkään taloudellisen edun arvoinen. Kun tässä suhteessa ei muutakaan riittävää motiivia voitu tutkimuksissa saada selville, oli tyydyttävä toteamaan, että Oskari Rautiainen kaiken todennäköisyyden mukaan oli ollut Tuovisen kanssa neuvotteluissa sikiön lähdeittämisestä elohopean avulla, mutta että Tauno Tuovisen kertomus muilta kohdilta oli paikkansa pitämätön. Näin juttuun sekotettuna ja kenties peläten hänelle teostaan tulevaa rangaistusta sekä tuntien epäluulon ja häpeän varjon häntä seuraavan lopun ikänsä, oli tämä yksinkertainen mies päättänyt surmata itsensä. Olisihan toiselta puolen lisäksi ollut mahdollista, että hän sisarensa murhaan syyllisenä olisi ennen kuolemaansa tunnustamalla tekonsa sovittanut sen, varsinkin kun hänen maailmankatsomuksensa ei tutkimuksissa osoittautunut millään tavoin yhteiskuntajärjestelmäämme nähden kielteiseksi, kuten Tuovisten maailmankatsumus selvästi oli.

Seuraavana päivänä saapui Rikostutkimuskeskuksen lausunnot sinne kahdessa erässä lähetetyistä maanäytteistä ja Tauno Tuovisen vaatekappaleista. Kaikki kolme lausuntoa olivat negatiiviset. Maanäytteistä ei oltu voitu päätellä luodin jäännösten olemassaoloa, eikä myöskään vaatekappaleista oltu löydetty verta. Muutamia päiviä myöhemmin saapui Rikostutkimuskeskuksen hankkima professori Väinö Lassilan myöskin negatiivinen lausunto Tauno Tuovisen osoittamasta kätkestä löydettyistä luista.

(Jatkuu)